

Młodzież Ma Głos

Koncepcja wdrożenia i realizacji programu autorstwa grupy PRO Świebodzin

1. Wstęp, czyli po co nam program Młodzież Ma Głos?

Świebodzin, podobnie jak wiele jemu podobnych miast zmagają się z problemem niskiej partycypacji mieszkańców w życiu miasta. Mieszkańcy niechętnie angażują się w sprawy lokalnej społeczności, poczynając od skali mikro – ulic, osiedli, dzielnic, aż po samorządową skalę makro – miasto i gminę. Chlubnymi wyjątkami są sołectwa, przy czym wskazać należy, że małe społeczności wiejskie od dawna przejawiają największą zdolność konsolidacji wokół wspólnego interesu. Silne więzi sąsiedzkie, nierzadko również rodzinne sprawiają, że to właśnie wsie najczęściej stanowią przykład dobrze zorganizowanej wspólnoty, w ramach której aktywni obywatele potrafią zjednoczyć się w celu realizacji określonych inicjatyw, razem dążąc do podniesienia jakości funkcjonowania danej społeczności. Poza sołectwami funkcjonują zazwyczaj stowarzyszenia i jednostki, które pomimo zmagania się z brakiem chętnych i ograniczonymi możliwościami finansowymi, starają się dołożyć swoją cegiełkę do budowania samorządu rozumianego jako wspólnota mieszkańców. Powyższe stanowią jednak jedynie nieliczne wyjątki, które tylko potwierdzają mało optymistyczną regułę – mieszkańcy wielu miast, w tym Świebodzina, nie biorą aktywnego udziału w ich życiu.

Dowodów na powyższe jest kilka. Można je znaleźć chociażby w wynikach ankiety przeprowadzonej na terenie Gminy Świebodzin w grudniu 2014 r., przy okazji tworzenia Strategii rozwoju Gminy Świebodzin na lata 2015-2025. Na pytanie „Czy odczuwa Pan/Pani przynależność do Gminy?” jedynie 41% ankietowanych odpowiedziało twierdząco. Aż 38% procent odpowiedzi brzmiało „nie czuję przynależności do miasta”, a 21% osób odpowiedziało, że nie ma zdania. Można więc powiedzieć, że żyjemy w mieście, w którym jedynie czterech na dziesięciu mieszkańców mówi z przekonaniem „tak, jestem świebodzinianinem i czuję się częścią lokalnej wspólnoty”. Z tej samej ankiety wynikało, że 45% ankietowanych rozważało możliwość opuszczenia miasta w przeciągu 5-7 lat. Znajduje to odzwierciedlenie w ujemnym saldzie migracji wewnętrznej, co potwierdzają dane Głównego Urzędu Statystycznego. Dramatycznie robi się, gdy spojrzymy na frekwencję w wyborach Burmistrza Świebodzina, w trakcie kampanii samorządowej 2014. W drugiej turze wyborów ważny głos oddało 6 677 osób, z 23 638 uprawnionych do głosowania. Stanowi to 28,25%. Wynika z tego, że 71,75% mieszkańców naszego miasta nie interesowało, kto ma sprawować najwyższy urząd w ich mieście. Obojętność na to, kto decydować będzie o kierunkach rozwoju Świebodzina wykazało 16 961 mieszkańców Gminy Świebodzin. To nie był słaby wynik, to była sromotna porażka społeczeństwa obywatelskiego.

Jakie są przyczyny takiego stanu rzeczy? Wydaje się ich być kilka, przy czym na wstępie należy wskazać te najważniejsze.

Po pierwsze, jest to brak poczucia posiadania realnego wpływu na otaczającą rzeczywistość przez mieszkańców. Obywatele żyją w przekonaniu, że „od nich nic nie zależy”, „my sami nie możemy nic zmienić”. Świebodzinianie i świebodzinianki nie znają instrumentów uczestnictwa w życiu lokalnym pomimo że wiele z nich wynika wprost z przepisów prawa, zarówno tego powszechnie obowiązującego, jak

i lokalnego. Mają poczucie, że proces decyzyjny dotyczący tego, co się dzieje w mieście, w jaki sposób ono funkcjonuje, w jakich kierunkach zmierza, odbywa się niejako obok nich, bez ich realnego udziału. Z takiego nastawienia bierze się najgorsza z możliwych postaw, a więc obojętność. Taki mieszkaniec przyjmuje postawę pasywną, bezrefleksyjnie przyjmuje zastaną rzeczywistość i nie chce partycypować w życiu lokalnej społeczności.

Po drugie, należy wskazać na ogólną tendencję zanikania tzw. „lokalnego patriotyzmu”. W dobie XXI wieku, który przyciąga i skupia ludzi w dużych miastach, promuje wyścig po sukces zawodowy, wymaga mobilności i częstego zmieniania miejsca zamieszkania, coraz trudniej o przywiązanie do swojej Małej Ojczyzny. Ludzie pochodzący z miejscowości o charakterystyce Świebodzina coraz rzadziej łączą swoją przyszłość z miejscem swojego urodzenia. A jeżeli nie wiążą z nim swojej przyszłości, to automatycznie nie angażują na jego rzecz swojego czasu, uwagi i energii. Zasoby te lokują zaś zdecydowanie później – w miejscu, w którym pragną zamieszkać docelowo, które daje im większe możliwości i w lepszym stopniu odpowiada na ich potrzeby.

Po trzecie, trzeba zwrócić uwagę na niski poziom wyedukowania obywatelskiego mieszkańców. Zwróćmy uwagę czego wymaga od młodego człowieka obecny system edukacji. Uczeń musi umieć zdefiniować pojęcie izotopu i masy atomowej, a nie wie czym zajmuje się i kto jest jego Radnym Miejskim. Umie opisać rolę elektronów walencyjnych w łączeniu się atomów, a nie potrafi napisać petycji do Burmistrza. Wie, gdzie szukać informacji o renesansie karolińskim, ale gubi się w Urzędzie Miasta, gdy trzeba złożyć deklarację śmieciową. Potrafi napisać analizę XVI – wiecznego poematu zgodnie z kluczem przygotowanym przez tęgie głowy z wszelkiego rodzaju komisji, a ma problem z rozumieniem instrukcji na karcie do głosowania w jakichkolwiek wyborach (o ile już weźmie w nich udział). Młody człowiek już na starcie, zamiast bycia zachęcany do kreatywnego myślenia i wychodzenia przed szereg, zostaje zmuszony do wpasowania się w utarte schematy.

Jakie zadania stoją więc przed współczesnym samorządem w zakresie budowania zaangażowanego społeczeństwa obywatelskiego?

Rozpocząć należy od wyposażenia mieszkańców w narzędzia partycypacji obywatelskiej, które pozwolą na uczestnictwo w funkcjonowaniu miasta jak najszerszej grupie osób. Nie mogą to być jednak narzędzia dowolne, byle jakie i wprowadzone tylko po to, aby w lokalnych mediach móc odhaczyć proobywatelskie nastawienie samorządu. W szczególności nie mogą to być mechanizmy doprowadzające do rywalizacji pomiędzy różnymi grupami mieszkańców, a stymulujące do współpracy i łączenia sił, a także szukania szerokiego konsensusu społecznego, w celu poprawy jakości życia obywateli.

Powyższe działania winny doprowadzić do zwiększania poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej i głębszej identyfikacji świebodzinian z miejscem swojego urodzenia. Przedmiotowe mechanizmy służyć mają jak najgłębszemu osadzeniu mieszkańców w życiu gminy i przekuciu ich potencjału w realne działania na rzecz społeczności w skali mikro (ulica, osiedle), a w późniejszym etapie makro (miasto,

gmina).

Aby skutecznie zrealizować wcześniej wymienione postulaty konieczna jest wzmożona edukacja obywatelska już na etapie szkolnym. Młodzież w trakcie nauczania na poziomie podstawowym powinna być zachęcana do przedstawiania i wdrażania swoich pomysłów. Zadaniem szkoły, ale i lokalnego samorządu winno być promowanie i wspieranie kreatywnego myślenia, działania na rzecz wspólnoty uczniowskiej oraz proobywatelskiej postawy wśród młodych mieszkańców naszego miasta. Owe promowanie i wspieranie nie może jednak ograniczać się do serii pogadarek w ramach nauki historii, WOS-u, czy godziny wychowawczej. Młodych ludzi należy wyposażyć w narzędzia aktywnej partycypacji, dzięki którym przekonają się, że od nich również coś zależy, o czymś mogą decydować, ale także uświadomią sobie, że za określonymi działaniami i decyzjami podąża również określona odpowiedzialność.

Trzy wyżej wskazane elementy muszą funkcjonować na zasadzie synergii. Winny być wdrażane równocześnie, w ścisłej korelacji ze sobą i wtedy przyniosą one z pewnością oczekiwane rezultaty. Temu służyć ma właśnie program Młodzież Ma Głos.

2. Młodzież Ma Głos (MMG) – czym jest?

Program Młodzież Ma Głos jest autorską koncepcją grupy PRO Świebodzin, powstałą w celu propagowania postawy obywatelskiej wśród młodych mieszkańców Świebodzina. Ma za zadanie zapoznać młodzież z mechanizmami partycypacji obywatelskiej poprzez wyposażenie ich w narzędzie, dzięki któremu będzie miała ona realny wpływ na otaczającą ją rzeczywistość. Dzięki temu dojdzie do wykształcenia w młodych ludziach nawyków udziału w życiu społeczności lokalnej już na etapie nauki w szkole podstawowej.

Do kogo jest skierowany program MMG?

Program MMG skierowany jest do uczniów klas VI – VIII szkół podstawowych oraz uczniów wszystkich klas gimnazjalnych do momentu ich wygaszenia, działających jako jednostki organizacyjne Gminy Świebodzin, tj.:

- Szkoły Podstawowej nr 1 w Świebodzinie,
- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 2 w Świebodzinie,
- Szkoły Podstawowej nr 3 w Świebodzinie,
- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 6 w Świebodzinie,
- Publicznej Szkoły Podstawowej nr 7 w Świebodzinie,
- Publicznej Szkoły Podstawowej w Gościkowie.

Dzięki powyższemu program będzie miał charakter powszechny i szansę skorzystania będzie miał każdy uczeń korzystający z systemu oświaty w Gminie Świebodzin. W praktyce oznacza to, że swoim zasięgiem może on objąć niemal każdą młodą osobę w naszym mieście. MMG skierowany ma być do uczniów klas VI-VIII szkół podstawowych oraz uczniów gimnazjów, albowiem w naszej opinii młodzi ludzie w tym wieku osiągają stopień rozwoju, który pozwala im świadomie i odpowiedzialnie formułować swoje potrzeby i oczekiwania. W tym właśnie wieku można naszym zdaniem dać im szansę, na podejmowanie ich zdaniem słusznych i potrzebnych inicjatyw oraz kształtowanie otaczającej rzeczywistości zgodnie ze swoimi poglądami. Decyzyjność młodzieży powinna mieć w takim wypadku charakter możliwie najszerszy, a kontrola nauczycielska winna obejmować swoim zakresem wyłącznie kwestie organizacyjne i dotyczące sformalizowania pomysłów młodych mieszkańców Świebodzina.

3. MMG – na jakich zasadach ma funkcjonować?

Program Młodzież Ma Głos w swojej konstrukcji przypomina nieco budżet obywatelski. Pozbawiony jest jednak jego wad, opiera się bowiem na dwóch filarach – wieloetapowych konsultacjach oraz zasadzie jednomyślności. W swoim założeniu promować ma bowiem podejmowanie decyzji za pomocą konsensusu, współpracę opartą na porozumieniu i merytorycznej dyskusji w oparciu o siłę argumentów, a także weryfikację zasadności pomysłów na kilku poziomach. Do podziału w programie jest 60 000 zł, przy czym na każdą ze szkół w Gminie Świebodzin przypada 10 000 zł, a dofinansowanie projektu nie może być wyższe niż 5 000 zł.

W pierwszym etapie uczniowie szkół zgłaszają swoje pomysły do realizacji. Prawo zgłoszenia swojego projektu przysługuje:

- grupie minimum 10 uczniów (mogą to być uczniowie różnych klas),
- kołom zainteresowań i uczniowskim klubom sportowym (rozumianym jako całość, jedno koło może więc w swoim imieniu zgłosić jeden projekt),

przy czym należy pamiętać, że jeden uczeń może popierać tylko jeden projekt indywidualnie, nie wyklucza to jednak możliwości dodatkowej partycypacji w projekcie szkolnego koła zainteresowań lub uczniowskiego klubu sportowego.

Zgłaszane projekty swoim zakresem obejmować mogą przykładowo:

- zakup nowoczesnych pomocy naukowych,
- organizację festynu szkolnego,
- organizację konkursu przedmiotowego lub tematycznego,
- organizację turnieju sportowego,
- sfinansowanie szkolnego przedstawienia, koncertu, musicalu, wystawy artystycznej skierowanych do społeczności szkolnej lub z możliwością partycypacji ogółu mieszkańców Gminy Świebodzin,
- zaprojektowanie i przeprowadzenie kampanii prospołecznej np. w zakresie prowadzenia zdrowego stylu życia, szerzenia postaw obywatelskich wśród mieszkańców miasta lub przeciwdziałania uzależnieniom,
- dofinansowanie wycieczki naukowej, krajoznawczej lub zielonej szkoły,

a jedynym ograniczeniem jest wyłącznie spod zakresu przedmiotowego programu tzw. twardej infrastruktury szkolnej, czyli wszelkiego rodzaju prac remontowych i konserwatorskich. MMG ma bowiem służyć inwestycji w kapitał ludzki i służyć ma aktywizacji największego potencjału naszej gminy – młodzieży. Kwota dofinansowania pojedynczego projektu nie może być ponadto wyższa niż 5 000 zł, a projekt musi być zrealizowany od początku marca do końca maja, w roku szkolnym, w którym ewentualny projekt zostanie skierowany do realizacji.

Zgłoszeń swoich pomysłów młodzież dokonuje na specjalnie przygotowanych formularzach. W formularzu znajdzie się miejsce m.in. na nazwę projektu, jego opis z uwzględnieniem zasadności jego realizacji oraz celów, które uda się osiągnąć dzięki jego realizacji. Ponadto w formularzu grupa pomysłodawców zawrzeć musi kosztorys, który stanowić będzie podstawę późniejszego dofinansowania. Formularz taki musi być podpisany przez przynajmniej 10 pomysłodawców w przypadku grupy uczniów lub 5 członków w przypadku kół naukowych lub uczniowskich klubów sportowych. Formularze są wypełniane pod opieką wychowawców klas i opiekunów kół naukowych lub uczniowskich klubów sportowych, którzy czuwają nad ich formalną poprawnością, a także realistycznym i zgodnym z potrzebami projektu kosztorysem. Opiekun projektu swoim podpisem potwierdza dodatkowo prawidłowość formalną i kosztorysową projektu.

W drugim etapie programu formularze zgłoszeniowe przekazywane są pod obrady szkolnego samorządu, którego zadaniem jest wytypować 5 jego zdaniem najlepszych projektów. Przykładowe kryteria jakimi winni się kierować przedstawiciele szkolnych samorządów przy wyborze najlepszych projektów to:

- innowacyjność projektu,
- ilość osób zaangażowanych w projekt, na etapie jego realizacji,
- ilość odbiorców projektu, a więc osób które skorzystają na jego realizacji,
- skierowanie projektu nie tylko do społeczności szkolnej, ale także ogółu mieszkańców gminy,
- wykonalność projektu, a więc to, czy zgłoszony projekt jest możliwy do zrealizowania od początku marca do końca maja danego roku szkolnego,
- zasadność celów, które mają być osiągnięte za pomocą danego projektu.

Podjmując decyzję w przedmiocie wyboru 5 najlepszych projektów, samorząd szkolny działa za pomocą opiekuna samorządu, przy zachowaniu możliwie jak największej samodzielności samorządu. Ponadto decyzja dotycząca wyboru najlepszych projektów musi być podjęta jednogłośnie. Ma to bowiem nauczyć młodych ludzi współpracy, poszukiwania porozumienia, zdolności efektywnych negocjacji, przekonywania do swojego zdania i zdolności do merytorycznej dyskusji. Unikamy w ten sposób tworzenia chwilowych koalicji, byle tylko zdobyć większość głosujących i uczymy młodzież, że siła tkwi w

porozumieniu i współpracy, nie natomiast przegłosowywaniu słabszych.

Samorząd szkolny po wyborze 5 najlepszych projektów tworzy listę rekomendowanych projektów, pod którą podpisują się wszyscy członkowie samorządu obecni w chwili podejmowania decyzji.

Uwaga! Jeżeli samorząd szkolny nie dojdzie do porozumienia w sprawie wyboru najlepszych projektów, prawo stworzenia listy przysługuje Opiekunowi samorządu w porozumieniu z Dyrektorem danej szkoły.

Trzecim etapem programu jest poddanie najlepszych pomysłów ze wszystkich szkół gminnych pod obrady Młodzieżowej Rady Miejskiej w Świebodzinie. Łącznie do MRM może trafić maksymalnie 30 projektów (po 5 z każdej 6 szkół będących jednostkami organizacyjnymi Gminy Świebodzin). MRM dokonuje wyboru najlepszych projektów, podczas debaty na sesji, w oparciu o kryteria tożsame z tymi wskazanymi na etapie konsultacji przed samorządami szkolnymi, przy uwzględnieniu następujących zasad:

- pula środków przypadająca na każdą szkołę wynosi 10 000 zł, w związku z czym Radni MRM rekomendują do wykonania po 2 z 5 zgłoszonych przez daną szkołę projektów lub więcej, jeżeli kwotowo mieszczą się w puli 10 000 zł,
- decyzja dotycząca wyboru projektów z danej szkoły rekomendowanych do realizacji musi być podjęta jednomyślnie.

Nad przebiegiem obrad czuwa Opiekun MRM. MRM po wyborze projektów tworzy listę rekomendowanych projektów do realizacji, pod którą podpisują się wszyscy członkowie MRM obecni na sesji, w trakcie której podejmowana jest decyzja, a lista ta jest przekazywana Burmistrzowi Świebodzina. Środki finansowe są przekazywane na konto danej szkoły.

Czwartym etapem jest realizacja projektu.

Piąty etap to rozliczenie projektu. Istotne jest, aby grupa inicjatywna miała świadomość, że pozyskanie środków zewnętrznych to nie tylko radość z przeprowadzonego działania, ale również rozliczenia się z uzyskanej dotacji. Dlatego po zakończeniu projektu grupa, która pozyskała środki MMG musi sporządzić sprawozdanie z jego realizacji. W związku z tym konieczne jest wypełnienie uproszczonego formularza, w którym należy zawrzeć:

- oznaczenie projektu,
- termin w jakim został zrealizowany,
- ilość osób biorących udział w realizacji projektu,
- podsumowanie projektu – relacja z jego przebiegu,

- rozliczenie z kosztów realizacji projektu, wraz z załączonymi fakturami.

Protokół sprawozdawczy podpisuje opiekun projektu i składa go u Dyrektora szkoły do 14 czerwca roku szkolnego, w którym projekt jest realizowany.

Uwaga! Jeżeli MRM nie dojdzie do porozumienia w sprawie wyboru najlepszych projektów z jednej lub więcej szkół, prawo rekomendacji projektów do realizacji przysługuje Opiekunowi właściwego samorządu w porozumieniu z Dyrektorem danej szkoły.

Przykładowy harmonogram:

1. od pierwszego do ostatniego dnia nauki szkolnej w październiku - nabór projektów;
2. do końca listopada – wybór projektów rekomendowanych przez samorządy szkolne;
3. grudniowa/styczniowa sesja Młodzieżowej Rady Miejskiej – wybór projektów rekomendowanych do realizacji i przekazanie ich Burmistrzowi;
4. od marca do maja – realizacja projektów;
5. do 14 czerwca – przedłożenie sprawozdań z wykonanych projektów.

4. Zasadność wdrożenia programu Młodzież Ma Głos.

Młodzież Ma Głos stanowi nowatorskie i kompleksowe narzędzie do kształtowania postawy obywatelskiej wśród młodych mieszkańców Świebodzina. Program w swoim założeniu ma być odpowiedzią na postulaty wskazane w pkt. 1 niniejszej koncepcji. Jego zadaniem jest włączenie młodzieży do współdecydowania o otaczającej ją rzeczywistości, a w dłuższej perspektywie ukształtowania w niej nawyku partycypowania w życiu lokalnej społeczności. Ma pokazać, że każdy ma realny wpływ na otaczającą go rzeczywistość, jeżeli tylko wpadnie na dobry pomysł i będzie potrafił do niego przekonać odpowiednią ilość rówieśników. Program uczy, że najlepsze wyniki osiąga się poprzez współpracę i dialog, nie zaś poprzez rywalizację. W ten sposób bowiem winna w naszej opinii funkcjonować każda wspólnota miejska – poprzez wspólne działanie na rzecz dobra lokalnej społeczności.

Ponadto MMG stanowi możliwość realnego wsparcia działających przy szkołach kół naukowych i zainteresowań. Grupy te bardzo często zrzeszają najbardziej uzdolnioną młodzież uczęszczającą do danej placówki, z uwagi jednak na ograniczone zasoby finansowe ich pole działania jest dosyć wąskie. Tymczasem rolą szkoły poza nauką samą w sobie jest również rozwijanie i pielęgnowanie zainteresowań wśród młodzieży przejawiającej szczególne zdolności w danej dziedzinie. Wycieczka do Muzeum Powstania Warszawskiego dla szkolnego koła historycznego? Wizyta w Centrum Nauki Kopernik dla zdolnych fizyków i chemików? Grant na organizację przedstawienia dla szkolnej grupy teatralnej? To wszystko możliwe będzie dzięki wdrożeniu programu MMG. W tym miejscu należy zdecydowanie podkreślić, że największą wartością i przyszłością naszego miasta są jego młodzi mieszkańcy. Dlatego tak ważne są nie tylko inwestycje w infrastrukturę, ale i kapitał ludzki. Owoce tego zbierzemy dopiero za jakiś czas, stworzymy jednak w ten sposób podwaliny pod aktywne, świadome i zaangażowane społeczeństwo, które być może któregoś dnia w Świebodzinie ulokuje nie tylko swoje zasoby intelektualne, ale również finansowe, zakładając innowacyjną i nowoczesną firmę, stanowiącą koło zamachowe lokalnej gospodarki.

Wskazać należy wreszcie, że program MMG da realne pole do działania Młodzieżowej Radzie Miejskiej. Utworzenie tego organu należy oceniać tylko i wyłącznie pozytywnie. Młodzież może uczyć się zasad funkcjonowania lokalnego samorządu i odbiera praktyczną lekcję edukacji obywatelskiej. Teraz czas pójść krok dalej i wyposażyć ją w realne narzędzie decyzyjne. Koniec końców bycie jedynie ciałem opiniodawczym może okazać się dla młodych ludzi nudne. Instytucja MMG zapewni ciągłą motywację i bodziec do jak najaktywniejszego włączenia się w prace Młodzieżowej Rady Miejskiej.

Na koniec wcale nie najmniej ważne – wprowadzenie innowacyjnego i unikatowego naszym zdaniem w skali kraju programu MMG przyczyni się do budowania wizerunku Świebodzina jako miasta otwartego, nowoczesnego, aktywnie wspierającego postawy obywatelskie wśród mieszkańców i nie bojącego się odważnie patrzeć w przyszłość. Miasta, które potrafi wychodzić poza schematy i utarte ścieżki, potrafiącego szukać rozwiązań nieszablonowych. Takiego zaś wizerunku nie da się przeliczyć na pieniądze.

Przy opracowaniu projektu skorzystano z danych:

1. http://bip.swiebodzin.eu/system/obj/15554_Strategia_rozwoju_Gminy_Swiebodzin_na_lata_2015_2025.pdf
2. http://samorzad.pap.pl/depesze/wiadomosci_centralne/176261/Ranking-gmin-pod-wzglem-salda-migracji-wewnetrznych-cz--5-2000-2478
3. http://bip.swiebodzin.eu/system/obj/14149_wyciag_z_obwieszczenia-Burmistrz.pdf